

Cauza C-99/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

14 februarie 2022

Instanța de trimitere

Symvoulío tis Epikrateias (Consiliul de Stat, Grecia)

Data deciziei de trimitere:

30 decembrie 2021

Recurentă:

Kapniki A. Michailidis A.E.

Intimați:

Organismos Pliromon kai Elegechou Koinotikon Enischyseon Prosanatolismou kai Eggyiseon (O.P.E.K.E.P.E.) (Agenția elenă de plăți și control ale sprijinului comunitar de orientare și de garantare)

Ypourgos Agrotikis Anaptixis kai Trofimou (Ministerul Dezvoltării Agricole și Alimentare)

Obiectul procedurii principale

Cerere de anulare a unei decizii a Ethnikos Organismos Kapnou (Organizația Națională a Tutunului, Grecia) privind restituirea unei prime comunitare plătite fără a fi datorată

Obiectul și temeiul juridic ale cererii de decizie preliminară

Agricultură – Organizarea comună a piețelor – Tutun brut – Regulamentul (CEE) nr. 2062/92 al Consiliului – Validitate – Interpretare – Principiul neretroactivității normelor juridice – Principiul protecției încrederii legitime – Articolul 267 TFUE

Întrebarea preliminară

Articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul (CEE) nr. 2062/92 al Consiliului din 30 iunie 1992, care prevede că, în cazul în care cantitatea de foi de tutun de calitate inferioară cumpărată de un procesator depășește, în raport cu totalul achizițiilor din soiul în cauză, procentul maxim prevăzut în anexa IV, prima se reduce cu 30 % pentru cantitatea care depășește procentul respectiv, încalcă principiul neretroactivității normelor juridice și principiul protecției încrederii legitime?

Dispozițiile de drept al Uniunii relevante și jurisprudența Curții

Regulamentul (CEE) nr. 727/70 al Consiliului din 21 aprilie 1970 de instituire a unei organizări comune a piețelor în sectorul tutunului brut (JO 1970, L 94, p. 85), astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (CEE) nr. 860/92 al Consiliului din 30 martie 1992 (JO 1992, L 91, p. 1): articolele 1-7a, 13 și 17

Regulamentul (CEE) nr. 1726/70 al Comisiei din 25 august 1970 de stabilire a modalităților de acordare a primei pentru foi de tutun (JO 1970, L 191, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 1413/91 al Comisiei din 29 mai 1991 (JO 1991, L 135, p. 15): articolele 2, 2a și 2b și articolul 7 alineatul (2)

Regulamentul (CEE) nr. 2075/92 al Consiliului din 30 iunie 1992 privind organizarea comună a pieței în sectorul tutunului brut (JO 1992, L 215, p. 70, Ediție specială, 03/vol. 11, p. 77): articolele 1, 3, 5, 6 și 8-10

Regulamentul (CEE) nr. 861/92 al Consiliului din 30 martie 1992 de stabilire, pentru recolta din anul 1992, a cantităților maxime garantate în sectorul tutunului brut (JO 1992, L 91, p. 2): primul și al doilea considerent

Regulamentul (CEE) nr. 2062/92 al Consiliului din 30 iunie 1992 de stabilire, pentru recolta din anul 1992, a prețurilor de obiectiv, a prețurilor de intervenție și a primelor acordate cumpărătorilor de foi de tutun, a prețurilor de intervenție derivate pentru tutunul ambalat, a calităților de referință, precum și a zonelor de producție (JO 1992, L 215, p. 22): primul, al treilea, al șaptelea și al nouălea considerent, articolul 3, precum și anexele I și IV

Hotărârile Curții de Justiție din 11 iulie 1991, Crispoltoni (C-368/89, EU:C:1991:307), din 5 octombrie 1994, Crispoltoni și alții (C-133/93, C-300/93 și C-362/93, EU:C:1994:364), din 26 martie 1998, Petridi (C-324/96, EU:C:1998:138), din 17 septembrie 1998, Pontillo (C-372/96, EU:C:1998:412), și din 6 iulie 2000, ATB și alții (C-402/98, EU:C:2000:366)

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 Prin decizia directorului Ethnikos Organismos Kapnou (Organizația Națională a Tutunului, Grecia) din 22 septembrie 1995, recurentei i s-a solicitat, în temeiul

Regulamentului nr. 2062/92, să restituie o primă comunitară în cuantum de 51 564,843 GRD (151 327,492 euro) care i-a fost plătită fără a fi datorată: astfel, aceasta ar fi beneficiat de o primă mai mare decât cea la care avea dreptul, dat fiind că achizițiile de tutun din recolta din anul 1992 din soiul „Katerini” pe care le-a efectuat erau achiziții de tutun de o calitate inferioară care depășeau procentul prevăzut în anexa IV la regulamentul menționat, și anume 20%.

2. Împotriva deciziei menționate, recurenta a introdus la Symvoulio tis Epikrateias (Consiliul de Stat, Grecia) o „cerere de anulare”, pe care acesta a trimis-o spre soluționare la Dioikitiko Protodikeio Athinon (Tribunalul Administrativ de Primă Instanță din Atena, Grecia). Tribunalul Administrativ de Primă Instanță din Atena a respins acțiunea ca neîntemeiată. Ulterior, împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță, recurenta a declarat apel la Dioikitiko Efeteio Athinon (Curtea Administrativă de Apel din Atena, Grecia), care l-a respins prin hotărârea atacată.
3. Curtea Administrativă de Apel din Atena a reținut că dispoziția cuprinsă la articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2062/92 privea recolta din anul 1992 și viza trecerea la noul regim de organizare comună a pieței tutunului pentru recolta din anul 1993, cu modificările care se impuneau. În plus, instanța amintită a apreciat că stabilirea primelor în conformitate cu dispoziția menționată nu constituia un caz de retroactivitate, întrucât aceasta nu se referea la data încheierii contractelor pentru recolta din anul 1992, ci numai la calitatea tutunului producătorului. Prin urmare, aceasta a respins afirmația recurenteii potrivit căreia Regulamentul nr. 2062/92, în măsura în care acoperea raporturi juridice deja instituite înainte de publicarea sa la 30 iulie 1992, în special contractele de achiziție de tutun de la producători pentru recolta din anul 1992 încheiate de recurentă în sezonul de primăvară și înainte de 1 iunie 1992, ar fi fost nevalid din cauza caracterului său retroactiv.
4. Potrivit Curții Administrative de Apel din Atena, articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2062/92 nu încălca nici principiul protecției încrederii legitime. În special, aceasta a considerat că, în conformitate cu jurisprudența constantă a Curții de Justiție, principiul menționat are drept scop protejarea oricărui operator informat împotriva modificărilor imprevizibile ale situațiilor și ale raporturilor juridice și că, în cadrul organizărilor comune ale pieței, în care au loc în permanență ajustări în funcție de modificările situației economice, operatorii nu se pot aștepta în mod legitim la menținerea situației juridice existente. Prin urmare, această instanță a respins afirmația recurenteii potrivit căreia modificarea bruscă și ulterioară a schemei de ajutoare comunitare a răsturnat așteptările sale, întemeiate pe cadrul juridic în vigoare la momentul încheierii contractelor de cultură, de a primi prima în întregime, iar nu cu o reducere de 30 %.
5. Împotriva hotărârii Curții Administrative de Apel din Atena, recurenta a introdus recurs la instanța de trimitere.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 6 Potrivit jurisprudenței constante a Curții, deși, ca regulă generală, principiul securității juridice se opune ca punctul de pornire al aplicării în timp a unui act al Uniunii să fie stabilit la o dată anterioară publicării acestuia, cu titlu excepțional, situația poate fi diferită dacă obiectivul care trebuie atins impune acest lucru și dacă încrederea legitimă a persoanelor interesate este respectată în mod corespunzător. Aceeași jurisprudență se aplică și atunci când aplicarea retroactivă nu este prevăzută expres prin actul însuși, ci rezultă din cuprinsul acestuia (Hotărârea din 11 iulie 1991, Crispoltoni, C-368/89, EU:C:1991:307, punctul 17).
- 7 Pe de altă parte, de asemenea potrivit unei jurisprudențe constante, principiul protecției încrederii legitime, care este unul dintre principiile fundamentale ale Uniunii, urmărește să protejeze orice operator informat împotriva modificărilor imprevizibile ale situațiilor și ale raporturilor juridice. Totuși, în cadrul organizărilor comune ale pieței, în care instituțiile competente dispun de o largă putere de apreciere în materie de politică agricolă comună și în care sunt efectuate în permanență ajustări în funcție de modificările situației economice, operatorii nu se pot aștepta în mod legitim la menținerea regimului juridic existent. Domeniul de aplicare al principiului protecției încrederii legitime nu poate fi extins până la a împiedica, în general, aplicarea unei noi reglementări efectelor viitoare ale unor situații care au apărut în perioada în care era în vigoare reglementarea anterioară. În special, întrucât întreprinzătorii nu se pot prevala de existența unui drept dobândit pentru a menține un avantaj specific, o eventuală reducere a veniturilor lor nu poate constitui o încălcare a principiului protecției încrederii legitime (a se vedea Hotărârea din 5 octombrie 1994, Crispoltoni și alții, C-133/93, C-300/93 și C-362/93, EU:C:1994:364, Hotărârea din 26 martie 1998, Petridi, C-324/96, EU:C:1998:138, Hotărârea din 17 septembrie 1998, Pontillo, C-372/96, EU:C:1998:412, și Hotărârea din 6 iulie 2000, ATB și alții, C-402/98, EU:C:2000:366).
- 8 Regulamentul nr. 727/70 urmărește printre altele încurajarea îmbunătățirii calității tutunului produs și adaptarea producției în sensul reconversiei culturilor către soiuri mai competitive; ținând seama de orientarea care urmează a fi dată producției, se stabilește anual un preț de obiectiv pentru recolta din anul calendaristic următor și pentru calitatea de referință a fiecărui soi. Prețurile, ca și calitatea de referință și zonele de producție, sunt stabilite înainte de data de 1 august a fiecărui an pentru recolta din anul calendaristic următor. Acest regulament prevede de asemenea acordarea unei prime persoanelor fizice sau juridice care cumpără foi de tutun direct de la cultivatori din cadrul Comunității, cu condiția să fi încheiat cu aceștia din urmă contracte de cultură europene. Quantumul primei aplicabile pentru recolta din anul calendaristic următor este stabilit în fiecare an, înainte de 1 noiembrie, pentru fiecare soi provenind din zonele de producție recunoscute și pentru calitatea de referință corespunzătoare. Quantumul primei astfel stabilit se aplică întregii cantități de tutun din soiul în cauză, însă, în mod excepțional, pentru a nu împiedica buna funcționare a organizării comune a pieței și adaptarea calitativă a producției la cerințele pieței,

poate fi stabilit, pentru alte calități decât calitatea de referință, la o valoare mai mare sau mai mică decât cea aplicabilă în mod normal întregii cantități de tutun din soiul respectiv.

- 9 Regulamentul nr. 727/70 a fost abrogat prin Regulamentul nr. 2075/92, intrat în vigoare începând cu recolta din anul 1993, care urmărea adaptarea regimului în special pe baza unei politici în domeniul calității și prevedea că, pentru a beneficia de primă, trebuiau îndeplinite de asemenea cerințele de calitate. În vederea reformei legislației din sectorul tutunului brut, în special pentru recolta din anul 1992, care nu făcea obiectul dispozițiilor noului Regulament nr. 2075/92, au fost adoptate: (a) Regulamentul nr. 861/92, prin care au fost stabilite cantitățile maxime garantate, și (b) Regulamentul nr. 2062/92, prin care au fost stabilite prețurile de obiectiv, prețurile de intervenție, primele, calitățile de referință și zonele de producție pentru fiecare soi.
- 10 Din economia Regulamentului nr. 727/70, referitor la organizarea comună a piețelor în sectorul tutunului brut, reiese că un criteriu fundamental pentru determinarea, printre altele, a cuantumului primei printr-un regulament era „calitatea de referință” stabilită anual, definită astfel încât să permită o evaluare cât mai obiectivă posibil a calității tutunului. Totuși, din economia acestor dispoziții nu reiese că acordarea primei beneficiarilor era supusă condiției ca ei să fi cumpărat tutun de o anumită calitate, corespunzătoare „calității de referință” stabilite anual. Cu alte cuvinte, nu reiese că prima era acordată numai dacă beneficiarul cumpăra, în cadrul contractului de cultură, tutun care corespundea caracteristicilor „calității de referință” a unui soi, definită de reglementare.
- 11 Regulamentul nr. 2062/92 a prevăzut, în primul rând, la articolul 3 alineatul (3), că prima era redusă cu 30 % în cazul în care întreprinderea de prelucrare beneficiară a primei cumpăra tutun dintr-o clasă, o categorie sau o calitate inferioară [cele de referință], iar cantitatea de tutun de calitate inferioară cumpărată de ea depășea un anumit procent din achizițiile totale din soiul în cauză. În special, pentru soiul „Katerini” în discuție, în anexa la acest regulament era prevăzut un procent de 20 %.
- 12 Întrucât Regulamentul nr. 2062/92, referitor la recolta din anul 1992, care nu făcea obiectul noului Regulament nr. 2075/92, a fost adoptat la 30 iunie 1992 și publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* la 30 iulie 1992, și anume la o dată la care contractele de cultură trebuiau să fi fost deja încheiate, în conformitate cu Regulamentul nr. 1726/70, dispoziția cuprinsă la articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2062/92 are efect retroactiv.
- 13 În plus, potrivit instanței de trimitere, deși este adevărat că prin introducerea unei reduceri a primei se urmărește îmbunătățirea calității soiurilor de tutun cultivate și, în consecință, a competitivității acestora, un astfel de scop, care este în mod cert conform cu obiectivele organizării comune a pieței tutunului, nu mai putea fi atins la momentul intrării în vigoare a Regulamentului nr. 2062/92. Aceasta pentru că, la acea dată, termenul pentru încheierea contractelor de cultură între cultivatori și

procesatori expirase, iar operatorii de pe piață deciseră deja orientarea producției, fără să mai existe posibilitatea de a atinge, pentru recolta din anul 1992, obiectivul urmărit, și anume împiedicarea cultivării unor soiuri de tutun care nu îndeplineau criteriile de calitate.

- 14 Prin urmare și din acest motiv, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la validitatea articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2062/92 al Consiliului (a se vedea Hotărârea din 11 iulie 1991, Crispoltoni, C-368/89, EU:C:1991:307).
- 15 În plus, potrivit instanței de trimitere, și principiul protecției încrederii legitime a operatorilor este încălcat în speță, întrucât, conform normei în vigoare în temeiul Regulamentului nr. 727/70, cuantumul primei aplicabile recoltei din anul calendaristic următor era stabilită înainte de data de 1 noiembrie a fiecărui an și, în orice caz, contractele de cultură trebuiau încheiate înainte de sfârșitul lunii iunie.